

فریخ کشتیل | خبرنگار

فیلم سینمایی «بی رویا» اولین ساخته آراین وزیر دفتری به‌عنوان کارگردان است که با تهیه‌کنندگی سعید سعدی و هومن سیدی در چهلمین جشنواره فیلم فجر حضور دارد. این فیلم سینمایی داستان زن و شوهری با نام‌های رویا و بابک را روایت می‌کند که با دختری بی‌نام و نشان آشنا شده و زندگی‌شان دستخوش تغییراتی می‌شود. با آراین وزیر دفتری کارگردان این اثر گفت‌وگویی درباره داستان فیلم و حال و هوای آن داشته‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

■ «بی رویا» اولین فیلم سینمایی شماست، داستان آن از کجا به ذهن‌تان رسید و چرا آن را به‌عنوان فیلم اول‌تان انتخاب کردید؟
در سال ۱۳۹۷ قرار بود فیلمنامه دیگری را به‌عنوان فیلم اولم کار کنم که تا جایی هم پیش رفتیم اما شرایط ساخت آن به دلایلی محقق نشد، از طرف دیگر خود من نیز احساس می‌کردم فیلم اول فیلمنامه دیگری را پیش ببرم اما خود را به نوشتن طرح‌های مختلف موظف کرده بودم. در همان فاصله و به‌صورت ناگهانی ماجرای هویت برابم جذاب شد که با ایده اولیه فیلم سینمایی «بی رویا» نیز تلفیق شد.
■ در پایان فیلم ما با متنی روبه‌رو می‌شویم که از اسکیزوفرنی می‌گوید: ماجرای اسکیزوفرنی داشتن رویا در فیلم از همان ابتدا مدنظر‌تان بود؟
ترجیح می‌دادم که فیلم در فضایی میان رویا و واقعیت و با المان‌هایی از ژانر درام روانشناختی رها شود تا مخاطب از آن برداشت‌های متفاوت و متنوع‌تری داشته باشد. در پس تولید نیز قصدمان این بود که مخاطب بتواند قصه «بی رویا» را کند و تحلیل‌های متفاوتی داشته باشد. به‌صورت تک خطی برای دیگران تعریف کرد و تحلیل‌های متفاوتی داشته باشد. چیزی که برای ما اهمیت داشت، این بود که مخاطب فیلم را در میان راه رها نکند یا داستان به قدری پیچیده نشود که توان ادامه دادن با آن را نداشته باشد. همزمان نیز چون نمی‌خواستیم همه مخاطبان یک برداشت ثابت از فیلم داشته باشند به همین دلیل با وجود کپشن در پایان فیلم موافق نبودم اما به دلایلی با این پایان موافقت کردم.
■ سکانس‌هایی در فیلم وجود دارد که با کپشن پایانی آن در تضاد است مثل به خاطر آوردن رویا توسط لیلی، دیدن آرش توسط رویا یا صحبت‌های شک برانگیز

زیبا با رویا. اگر قصد به نمایش گذاشتن اسکیزوفرنی است، پس علت وجود این نشانه‌ها چیست؟
موافق این نیستم که فیلم را از طریق آن کپشن تحلیل کنیم اما اگر آن را کلی‌تر نگاه کنیم، تغییرات ایجاد شده در فیلم میان همه کاراکترها رخ می‌دهد مثلاً لیلی لب مرزی میان دو جهانی است که رویا در آن زندگی می‌کند و آخرین نفری خواهد بود که به رویا پشت می‌کند.
قطعاً من با ایده و فکری به ساخت اینگونه سکانس‌ها پرداخته‌ام و ترجیح می‌دهم مخاطب را از آنها را کشف کند، سینما به این سمت می‌رود که مخاطب فعال‌تر باشد و با چیدن پازل‌ها کنار یکدیگر به نتیجه‌ای برسد.
■ ابتدا و انتهای فیلم به یکدیگر مربوط هستند. اگر مخاطب فیلم را از ابتدا نبیند تا پایان با علامت سؤال‌های متعددی روبه‌رو می‌شود یعنی نشانه‌هایی در فیلم وجود دارند که باید با آنها آشنا باشیم، این مسأله را چگونه در فیلم گنجانید؟ آیا ناعدی بود؟
مقداری از زمان فیلم صرف چیدمان مقدماتی می‌شود تا در انتها کارکرد آنها را بفهمیم. برای من مهم بود که تکه‌هایی از پازل را از ابتدا در اختیار مخاطب قرار دهم که در ابتدا نیز کارکرد آن را متوجه نشود و اگر شناس این را داشته باشیم که برای بار دوم به دیدن «بی رویا» بنشیند چیزهای جدیدی برای کشف کردن، داشته باشد.
■ موسیقی در فیلم بسیار اهمیت دارد و با فیلمبرداری همراه است، چگونه به این ایده رسیدید؟
بامداد افشار آهنگسازی بسیار خلاق است که با پروژه درگیر می‌شود و ایده‌پردازی‌های زیادی دارد. کم کم و مرحله به مرحله به موسیقی نهایی فیلم رسیدیم و تکلیف‌مان مشخص شد، از آنجا که فیلم برای فازبندی فیلم به نتیجه رسیدیم که خلافت خود افشار بود. می‌شد هرچوری به موسیقی فیلم فکر کرد اما هم بامداد افشار و هم زهره علی‌اکبری طراح صدای فیلم زحمت بسیاری کشیدند تا به این فضای صوتی برسیم.
به همه عواملی که به پروژه اضافه می‌شدند، می‌گفتم که همه چیز فیلم باید از نگاه «رویا» باشد که این مسأله تکلیف همه ما را مشخص کرده بود، حتی در کارگردانی نیز به من کمک کرد. در موسیقی نیز به جای اینکه فکر کنیم آیا این سکانس به موسیقی نیاز دارد یا خیر، نگاه می‌کردیم که رویا کجای قصه است یعنی به کلیت بافت صوتی بیشتر از موسیقی اهمیت می‌دادیم.
■ اکثر سکانس‌های فیلم در تاریکی یا با نور کم پیش می‌رود، این ویژگی چه علتی داشته است؟
از ابتدا فکر می‌کردیم که قرار است مخاطب را وارد تونل‌هایی کنیم که او را به حجم زیادی از تاریکی می‌برد، به طوری که وقتی به پشت سر نگاه می‌کند چیزی نمی‌بیند به همین دلیل بسیاری از سکانس‌های فیلم در تاریکی یا با نور کم پیش می‌رود.
■ چگونه بازنگران فیلم رسیدید؟
در میان بازنگران، شادی گرم رودی به‌نوعی چند نقش را ایفا می‌کند که از حساسیت‌های پروژه به حساب می‌آید، این نقش چگونه به او تعلق گرفت؟
شادی گرم رودی به واسطه اینکه همسر من است و با قابلیت‌های بازیگری او آشنا هستم از همان ایده ابتدایی مطمئن بودم که قرار است همین نقش را بازی کند و کسی است که می‌تواند سکانس‌های ابتدایی فیلم را با سکوت پیش ببرد.
از طرف دیگر هر سه نقش اصلی فیلم

صابر ابر در نمایش از «بی رویا»

بسیارچالش‌برانگیز بودند، طناز طباطبایی برای این نقش از خود مایه گذاشت و سکانس‌های سخت و پیچیده‌ای را پشت سر گذاشت که امیدوارم اجرای بی‌نظیر او دیده شود. برای نقش بابک که صابر ابر آن را برعهده دارد نیز چالش‌های متفاوتی وجود داشت، به طوری که این بازیگر به‌نوعی در یک سکانس دو نقش متفاوت را ایفا می‌کرد و خود را به جای دو شخصیت می‌گذاشت. با هر سه بازیگر درباره سکانس به سکانس فیلم بسیار صحبت کردیم تا تغییر فیلم برای مخاطب باورپذیرتر باشد. اگر در پایان به یاد ابتدای فیلم بیفتیم، باورمان نمی‌شود که بازیگر چگونه این مسیر را پیش رفته است.
■ انتقال شخصیت‌ها در فیلم رفته رفته پیش می‌رود، چه زمانی تصمیم گرفتید که زیبا به رویا تبدیل شود و رویا به داستان دیگری برود؟
چالش اصلی نوشتن طرح «بی رویا» و به فیلمنامه تبدیل کردن آن، همین انتقال شخصیت‌ها بود و اگر این مسأله درست

نجفی، علی نصیریان و محمدرضا هنرمند هیأت داور این دوره را برعهده داشتند. همچنین در این دوره هیأت داوران با توجه به محدود بودن آثار برجسته در بخش بهترین صداگذاری، نامزد معرفی نکرد و سیمرخ بلورین جایزه بهترین صداگذاری را برای فیلم «قاعده بازی» به محمدرضا دلپاک اعطا کرد. جایزه بهترین جلوه‌های ویژه نیز به محسن روزبهانی و علاءالدین پژمان برای همین فیلم رسید.

عکس: محمد پدرو

زمان نیز هومن سیدی مشغول به ساخت سریال «قورباغه» بود و بخشی از تهیه فیلم به پیدا کردن سرمایه‌گذار منوط شده بود. در آن فاصله و پس از به پایان رسیدن «قورباغه»، هومن سیدی به واسطه‌ای فیلمنامه را خواند که پس از پیوستن او به پروژه، وارد مرحله پیش تولید شدیم. این همکاری برای من بسیار ارزشمند بود؛ باوجود اینکه هومن سیدی به فیلمنامه و کارگردانی اثر دخالت نکرد و هرچا که من به او کمک نیاز داشتم، همراه می‌شد. به‌طور کلی کمک اصلی این بود که اجازه داد آن‌طور که می‌خواهم فیلم را بسازم و خود را به سایه ماجرا می‌برد تا تصمیمات کارگردانی کار برعهده من باشد.
■ نسبت به حضور‌تان در جشنواره فیلم فجر چه حسی دارید؟
اولین چیزی که برای من خوشحال‌کننده است حضور فیلم اولی‌ها در جشنواره، در کنار نام‌های آشنای سینمای ایران است. هنوز همه فیلم‌ها را ندیده‌ام که بتوانم ارزیابی کلی‌ای نسبت به آنها داشته باشم اما شیوه برگزاری آن به خوبی پیش می‌رود که امیدوارم تا پایان اینگونه بماند.
■ به‌عنوان سؤال آخر؛ دوست دارید مخاطب بعد از دیدن فیلم چه حسی داشته باشد؟
دوست دارم مخاطب بعد از دیدن فیلم، آن را در ذهنش مرور کند و از اینکه من جواب همه پرسش‌هایش را ندادم، پیام منفی‌ای دریافت نکند. اگر مخاطب به خوبی پیش می‌رود که مخاطب این فیلم مدل متفاوت‌تری را به سینمای ایران معرفی کنم که سختی‌های خاص خود را داشت.
■ همکاری با هومن سیدی به‌عنوان تهیه‌کننده چگونه بود؟
قرار بود پیش از شیوع ویروس کرونا شروع به ساخت فیلم کنیم اما با ورود این ویروس، کارمان متوقف شد. در آن

قاعده بازی |

آراین وزیر دفتری، کارگردان «بی رویا» در گفت‌وگو با «ایران»:

رمزگشایی کارمخاطب است نه فیلمساز

عکس: محمد پدرو